

EL PROGRAMA D'EDUCACIÓ COMPENSATÒRIA

La comunitat internacional ha mostrat des de la Declaració Universal dels Drets Humans de l'any 1948, una especial sensibilitat pels valors de la igualtat, justícia i tolerància. L'educació hauria de ser un instrument bàsic per lluitar contra la desigualtat i la marginació que pateixen els sectors socials més febles. Tothom ha coincidit en afirmar que l'escola és l'àmbit que ha de facilitar la inclusió de tots els nens i nenes per poder aconseguir en el futur una societat més cohesionada, equilibrada i justa. El sistema educatiu ha d'afrontar el repte d'integrar les diferències, tot respectant i possibilitant la igualtat d'oportunitats.

En aquest sentit la llei d'ordenació general del sistema educatiu LOGSE recull en el títol V de la compensació de les desigualtats en l'educació l'article 63, afirmant que:

1. «Amb l'objectiu de fer efectiu el principi d'igualtat en l'exercici del dret a l'educació, el Poders públics promouran les accions de caràcter compensatori en relació amb les persones, grups i àmbits territorials que es trobin en situacions desfavorables i proveiran els recursos econòmics per a aquest fi «

2. «Les polítiques d'educació compensatòria reforçaran l'acció del sistema educatiu per tal d'evitar les desigualtats derivades de factors socials, econòmics, culturals, geogràfics, ètnics o d'una altra índole.»

3. «L'Estat i les Comunitats Autònomes fixaran els seus objectius prioritaris d'educació compensatòria»

Desenvolupament del Programa a Catalunya

La nostra comunitat autònoma conta amb un programa orientat a fer front a les necessitats generades per les diferències socials i culturals, format per un conjunt de mestres i assistents socials que donen suport als centres docents de tot Catalunya per tal de facilitar la plena integració escolar dels alumnes que pertanyen a minories ètniques i/o amb risc de marginació social.

Aquest programa va iniciar les seves actuacions el curs 1983/4 centrant, inicialment, la seva actuació en la població infantil gitana i amb risc de marginació social. Aproximadament des del curs 1986/87 també atén els alumnes de famílies immigrants que s'han anat incorporant al sistema educatiu.

Després de catorze anys de funcionament sense recolzament legal, el Parlament de Catalunya va publicar un decret al DOGC 3242 de 10-10-2000 especificant les seves funcions: *l'elaboració de propostes, criteris i actuacions, l'assessorament i el suport als centres en els projectes i activitats encaminades a la prevenció de qualsevol forma d'exclusió social i a la promoció d'una interculturalitat basada en la igualtat, la solidaritat i el respecte a la diversitat.*

En els darrers anys, donada la importància creixent de l'accés als nostres centres educatius d'alumnat estranger en risc d'exclusió social i/o cultural, les seves intervencions han anat centrant-se en aquests alumnes, i en la necessària orientació cap a una educació cívica intercultural.

Situació actual

A l'abril de 2003 el Departament d'Ensenyament fa públic el «Pla d'Actuació per a l'alumnat de nacionalitat estrangera 2003-2006 (PAANE) en el qual queden greument mutilades les competències del PEC de les quals s'han eliminat *l'elaboració de propostes, criteris i actuacions, l'assessorament i el suport als centres, i qualsevol referència a la seva dedicació als aspectes relacionats amb l'educació intercultural.*

Les primeres actuacions derivades del PAANE, en la concreció dels plans de treball dels professionals del PEC són les següents:

- Una reducció important d'aquests professionals, a tall d'exemple, citarem que el nombre de professionals de Barcelona ciutat ha passat de divuit a cinc.

- La proposta generalitzada d'actuacions per part dels professionals, que s'ha concretat a cada delegació territorial, ha estat la de dedicar la meitat de la seva jornada laboral a impartir tallers de llengua a les escoles de primària, en detriment de les seves funcions més vinculades a la lluita contra l'exclusió i a favor de la interculturalitat.

El desmantellament de les funcions pròpies s'ha vist reflexada en la publicació de les Instruccions per a l'organització i el funcionament dels centres docents públics i privats d'educació infantil i primària i educació secundària per al curs 2003-2004 (Resolució del 20 de maig de 2003) s'han eliminat totes les referències al Programa, que eren usuals en anys anteriors, atribuïnt a altres programes i serveis, o deixant absolutament desatenses les intervencions que es portaven a terme, cal dir però que aquestes eren insuficients i que calia una ampliació dels professionals per a poder portar a terme les actuacions en tots els centres educatius que ho requerien.

Conclusions

Caldria un nou disseny i el desplegament urgent d'un Pla d'actuació que ampliï els recursos materials i humans i introdueixi el suport als centres en tots els aspectes que s'han de tenir presents per afavorir una bona integració social i acadèmica de tot l'alumnat d'origen estranger, i garantir la igualtat d'oportunitats de l'alumnat més desafavorit, treballant amb el conjunt de persones que conformen les comunitats educatives (alumnes, pares, professors, professionals d'administració i serveis...) per afavorir la construcció d'aquest nou espai social el qual es recompondrà i es readequarà amb totes les persones que el configurarem tant els autòctons com els recent arribats.

Nosaltres pensem que és imprescindible un pla d'actuació per part de la nova Administració que diagnostiqui l'estat real de la situació i planifiqui racionalment la seva tasca.

La complexitat creixent de la nostra societat fa necessari integrar la diversitat si no volem una societat violenta i confrontada. Qualsevol esforç en aquesta direcció està plenament justificat.